

Thea Emilie Merli

«Britannia-prosjektet»

Om utlån av kunst fra Trondheim kunstmuseum
til Britannia Hotel sammenlignet med Spectrum
5.0

Bacheloroppgave i kulturminneforvaltning

Veileder: Mattias Bäckström

Mai 2021

Thea Emilie Merli

«**Britannia-prosjektet**»

Om utlån av kunst fra Trondheim kunstmuseum til
Britannia Hotel sammenlignet med Spectrum 5.0

Bacheloroppgave i kulturminneforvaltning
Veileder: Mattias Bäckström
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Bacheloroppgaven er en avsluttende oppgave for bachelorstudiet i kulturminneforvaltning.

Jeg ønsker å takke for hospiteringen min som jeg hadde ved Trondheim kunstmuseum som en del av min bacheloroppgave. Takk til Åse Fredrikson og Jon-Arild Johansen for et flott og interessant praksisopplegg på tross av omstendighetene rundt covid-19, og takk for samarbeidet i etterkant av hospiteringen.

Jeg ønsker også å rette en stor takk til Mattias Bäckström som har vært min veileder for denne oppgaven. Jeg har satt stor pris på alle gode idéer, konstruktive tilbakemeldinger og god veiledning.

Takk til mine venninner for gode samtaler rundt temaet, som fikk meg til å velge å skrive om dette. Takk til samboer for korrekturlesing, og takk til familie for støtte.

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Tema for oppgaven.....	3
1.2 Problemstilling.....	3
1.3 Deponering- og langtidslånsbegrepene.....	4
1.4 Teori og kilder	5
1.5 Metode	7
1.6 Empirisk avgrensning	8
1.7 Oppbygging.....	8
1.8 Hospiteringen.....	8
2 Historisk bakgrunn	10
2.1 Kunstforeningen og Kunstmuseet.....	10
2.2 Korttidslån og deponeringer.....	10
3 Britannia-prosjektet.....	11
3.1 Utlån av Heblergaven.....	11
3.2 Interessekonflikt og etiske utfordringer	13
3.3 Muligheter ved samarbeidet.....	16
3.4 Trondheim kunstmuseum og Spectrum 5.0	17
4 Avsluttende diskusjon	18
Litteratur.....	22
Nettkilder	22

1 Innledning

1.1 Tema for oppgaven

Oppgaven undersøker utlån av kunstverk fra Trondheim kunstmuseums samling til Britannia Hotel, samt mulighetene og utfordringene ved dette samarbeidet fra 2019 til i dag. Videre sammenlignes samarbeidet og museumspraksisen med prosedyrene i Spectrum 5.0 for hvordan deponeringer/utlån bør gjennomføres. Avslutningsvis vil oppgaven gjennomgå deponi- og samarbeidsavtalen (sic) som ble inngått mellom Trondheim kunstmuseum og Britannia Hotel i 2019.

«Britannia-prosjektet» er begrepet Jon-Arild Johansen, samlingsforvalter ved Trondheim kunstmuseum, bruker om samarbeidet med Britannia Hotel. Avtalen har bydd på flere utfordringer, og er en dagsaktuell problematikk når det gjelder museumsetikk, samlingsforvaltning og egeninntjening. Samarbeidsavtalen er nokså uvanlig i den form at det er en av de få tilfellene i Norge at et museum inngår et slikt samarbeid med en kommersiell aktør som Britannia Hotel. Kravet om museers egeninntjening gjør at det åpnes for ny praksis hos museer. Flere institusjoner vil nok tenke utenfor boksen, og det kan bli mer vanlig å se slike samarbeidsavtaler som Trondheim kunstmuseum har med Britannia Hotel, der hotellet blant annet betaler et årlig lånegebyr basert på de lånte kunstverkenes samlede verdi.¹

Flere museer arbeider i dag med å innføre en standard for museumsforvaltning kalt Spectrum 5.0 i sitt arbeid med samlingsforvaltning.² Forvaltning og bevaring hos museer har foregått ulikt, og en konsekvens av dette er ulike systemer, ulik nummerering og ulik dokumentasjon. Likevel har museer lånt ut gjenstander til andre museer, fordi man har stolt på at mottakeren har forståelse for hvordan et museumsobjekt skal tas vare på.³ Kulturrådet anbefaler nå Spectrum 5.0 som standard for samlingsforvaltning, som med sine retningslinjer og prosedyrer skal sørge for at arbeidet foregår likt innenfor ulike institusjoner.⁴

1.2 Problemstilling

Hovedfokuset i denne oppgaven vil være på Britannia-prosjektet – et uvanlig samarbeid mellom et offentlig museum og en kommersiell aktør. Videre vil oppgaven fokusere på

¹ 3. Lånegebyr, Deponi- og samarbeidsavtale (vedlegg 1)

² Lund 2017: 4

³ Lund 2017: 4

⁴ Lund 2017: 4

hvordan prosedyrene i Spectrum 5.0 mener utlån bør gjennomføres, og sammenligne dette med Britannia-prosjektet. På bakgrunn av dette skal oppgaven belyse følgende spørsmål:

- Hvilke muligheter og utfordringer har Trondheim kunstmuseum hatt i sitt samarbeid med Britannia Hotel fra 2019 frem til i dag?
- Hvordan fungerer Kunstmuseets praksis sammenlignet med prosedyrene i Spectrum 5.0 for hvordan utlån bør gjennomføres?

1.3 Deponering- og langtidslånsbegrepene

Deponering betyr å plassere objekter eller penger til midlertidig forvaring/oppbevaring hos en annen. Det som blir plassert til oppbevaring kalles depositum eller deposita.⁵ Et depositum fungerer som et langtidslån uten en tidsavgrensning. Deponenten er den som plasserer verdien til oppbevaring, og depositaren er den som oppbevarer verdien. Deponerte objekter hos et museum skal forvaltes som en del av museets samling.⁶ Deponering kan være et problematisk begrep i den forstand at det kan oppstå uklarheter om hvor lenge deponeringsavtalen skal vare, eller hvor ofte en slik avtale skal gjennomgås eller fornyes, og lignende spørsmål.⁷

Langtidslån er et begrep som brukes i museumssektoren om lån som leveres tilbake til utlåner etter endt lånetid, eller at kontrakten fornyes og lånetiden blir utsatt. For utlånerens og låntakerens sikkerhet bør gode kontrakter oppføres for å unngå uenigheter og konflikter. Disse begrepene må ikke blandes med deponi og depot. Deponi omhandler avfallsdeponi og depot knyttes til ekspedisjoner, militæret med mer.⁸

Begrepene «deponering» og «lån» danner litt «flytende grenser» mellom definisjoner.⁹ Ifølge Jon-Arild Johansen, samlingsforvalter ved Trondheim kunstmuseum, blir det mer riktig å kalle samarbeidet med Britannia Hotel for «lån» fremfor deponering.¹⁰ På bakgrunn av dette kan en argumentere for at utlånet til Britannia Hotel har en *lånetid*, og gjenstandene skal leveres tilbake til museet etter endt lånetid. Fra et annet perspektiv kan det ses på som en deponering på den måten at det er plassert «ting» til midlertidig forvaring hos en annen aktør. Det er også inngått en deponeringsavgift, noe som kan gi inntrykk av at det er et depositum.

⁵ Brækhus & Anderssen 2019

⁶ Fredrikson u.å.

⁷ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

⁸ Fredrikson u.å.

⁹ Jon-Arild Johansen 18. mars 2021

¹⁰ Jon-Arild Johansen 18. mars 2021

Ifølge Jon-Arild Johansen brukes «lån» og «deponi» (sic) litt om hverandre, og hadde kontrakten blitt skrevet i dag ville samlingsforvalterne ved Kunstmuseet brukt «utlån» som konsekvent begrep¹¹. Derfor har jeg valgt å bruke «utlån» eller «samarbeidsavtale» i forhold til Britannia-prosjektet. I kontrakten for samarbeidet brukes imidlertid «deponi- og samarbeidsavtale» (se vedlegg 1).

1.4 Teori og kilder

Ifølge Latham og Simmons i *Foundations of Museum Studies* er utlån av objekter en viktig måte å gjøre en utstilling tilgjengelig på.¹² Ved utlån av objekter fra ett museum til et annet vil objektene bli tilgjengelige for enten utstilling eller studier.¹³ På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at lån og utlån av gjenstander er en viktig del av museumspraksisen.¹⁴ Slik har det vært i lang tid. Mattias Bäckström, idéhistoriker og kulturminneforsker, har vist at museer i Europa har lånt ut museumsgjenstander i hvert fall siden midten av 1800-tallet, til for eksempel lånutstillinger på andre museer.¹⁵

Den viktigste kilden min er Åse Fredrikson og Jon-Arild Johansen, samlingsforvaltere ved Trondheim kunstmuseum. Spectrum 5.0 er en annen viktig kilde jeg benytter for å forklare prosedyrene for utlån. Mesteparten av oppgaven er basert på artikler som foregikk som en debatt, og muntlig kommunikasjon med Åse Fredrikson og Jon-Arild Johansen. De fleste artiklene jeg bruker er artikler jeg har fått tilsendt av samlingsforvalterne. Debatten som foregikk har jeg analysert og deretter gjort rede for hvem som mente hva. Jeg har også fått innsyn i selve kontrakten mellom Trondheim kunstmuseum og Britannia Hotel.

Spectrum 5.0 er en internasjonal standard for samlingsforvaltning og har siden 2014 vært anbefalt av Kulturrådet.¹⁶ Verktøyet kom for første gang ut på engelsk i 1994, men har blitt videreutviklet i flere omganger siden da.¹⁷ Den norske versjonen kom i 2016, og i november 2020 kom Spectrum 5.0.¹⁸ Institusjoner som forvalter samlinger har begynt å jobbe med å innføre disse standardene til sin samlingsforvaltning.¹⁹ Museer kan bruke denne standarden

¹¹ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

¹² Latham & Simmons 2014: 58

¹³ Latham & Simmons 2014: 58

¹⁴ Latham & Simmons 2014: 58

¹⁵ Bäckström 2016: 161

¹⁶ Bie-Larsen 2016

¹⁷ Bie-Larsen 2016

¹⁸ Samlingsnett u.å.

¹⁹ Samlingsnett u.å.

for å vite hvordan de kan utføre rutinemessige oppgaver innen samlingsforvaltningen. Bruken av standarden kan hjelpe til med å forbedre og revidere arbeidsrutinene ved museet.²⁰

Spectrum 5.0 beskriver 21 aktiviteter, også kalt prosedyrer, med minimumskrav til gjennomføring.²¹ Ni av disse prosedyrene er primærprosedyrer, og her finnes blant annet «innlån», «utlån», «mottak av objekter», «dokumentasjonsplanlegging», «utlevering av objekter» med flere.²² Målet med en standard som Spectrum 5.0 er å gi en felles forståelse for alle museer om hvordan de skal arbeide og fungere i praksis.²³ Enhver prosedyre i Spectrum 5.0 inneholder en kort definisjon, et omfang av når prosedyren skal brukes, ulike policyspørsmål museet må ta stilling til, minstekrav for gjennomføring, et flytdiagram som viser en mulig måte å gå frem på, og en tekstversjon som inneholder informasjonskravene for prosedyren.²⁴

En policy for utlån av objekter bør, ifølge Spectrum 5.0, se slik ut:²⁵

- Hvorfor ønsker museet å låne ut objekter?
- Hvem kan låne fra museet?
- Av hvilke grunner kan en forespørsel om lån avslås?
- Er det objekter i samlingen som normalt ikke skal lånes ut?
- Hva er korteste og lengste låneperiode?
- Hvor lang tid bruker museet på å behandle en låneforespørsel?
- Hvem kan godkjenne utlån av museets objekter?
- Hva er museets vilkår for utlån av objekter?

Policyen er hentet fra Spectrum 5.0, og er ikke implementert hos Trondheim kunstmuseum. Når det gjelder utlån skal institusjonen vurdere forespørsler om utlån av objekter, og låneprosessen skal håndteres og dokumenteres inntil objektene er levert tilbake til museet.²⁶ Selve prosedyren for utlån viser en tabell med minstekrav på den ene siden og «hvorfor er dette viktig?» på den andre. Dette er en foreslått prosedyre fra Spectrum 5.0, og det skal være

²⁰ Bie-Larsen 2016

²¹ Bie-Larsen 2016

²² Collectiontrust 2020a, Spectrum 5.0

²³ Bie-Larsen 2016

²⁴ Collectiontrust 2020a, Spectrum 5.0

²⁵ Collectiontrust 2020b, Spectrum 5.0

²⁶ Collectiontrust 2020a, Spectrum 5.0

et «godt utgangspunkt» for når museer skal vurdere utlån av objekter, eller når objekter er utlånt.²⁷

1.5 Metode

For å besvare problemstillingen har jeg benyttet kvalitativ metode. Innenfor den kvalitative metoden har jeg utført uformelle og ustrukturerte intervjuer.²⁸ Et uformelt ustrukturert intervju er et intervju uten en bestemt rekkefølge. Det er åpne spørsmål som blir stilt, noe som gir personen som blir intervjuet bedre mulighet til å svare så godt som mulig på han/hennes måte. I et formelt strukturert intervju blir det stilt bestemte spørsmål i en fast rekkefølge. I denne oppgaven er det gjort uformelle og ustrukturerte intervjuer ettersom jeg har stilt åpne spørsmål uten en bestemt rekkefølge.

Jeg har vært mer opptatt av å høre på samlingsforvalternes fremstilling av museumspraksis uten å stille spørsmål ved det. Jeg har i etterkant stilt spørsmål over epost dersom noe har vært uklart, eller andre oppfølgingsspørsmål. Da jeg begynte å fordype meg i Britannia-prosjektet møtte jeg Johansen for å høre mer om dette. Etter møtet stilte jeg spørsmål over epost. Å høre på Fredrikson og Johansen fortelle om museet har fungert godt. En styrke ved et uformelt intervju er at jeg kan få mer informasjon enn om jeg hadde utført et strukturert intervju.²⁹ Det blir ingen begrensninger i forhold til informasjon. Samtidig kan et ustrukturert intervju ta lengre tid og kan fremstå som rotete.³⁰

Gjennom samtaler med de gjeldende samlingsforvalterne ved Kunstmuseet under hospiteringsperioden fikk jeg innhentet bakgrunnsinformasjon om oppgavens tematikk. Fagfolk står sentralt i prosessen, noe som styrker kildenes pålitelighet. På bakgrunn av at oppgavens problemstilling er nokså konkret, skal spørsmålene være empiriske grundige og relevante. Påliteligheten kan svekkes dersom spørsmålene som ble stilt over epost i ettertid har fremstått som misvisende eller ledende. En annen potensiell årsak til at påliteligheten kan svekkes er at oppgavens innhold kan bli sett på som lite kritisk reflekterende, ettersom den er skrevet ut ifra Kunstmuseets perspektiv. Oppgavens perspektiv ville vært bredere med et eventuelt intervju av Britannia Hotels direktør, Mikael Forselius. Etter å ha sendt forespørsler til direktøren, er det imidlertid ikke mottatt noe svar.

²⁷ Collectiontrust 2020b, Spectrum 5.0

²⁸ Utdanningsdirektoratet u.å., Intervjuteknikk: 5

²⁹ Utdanningsdirektoratet u.å., Intervjuteknikk: 5

³⁰ Utdanningsdirektoratet u.å., Intervjuteknikk: 5

1.6 Empirisk avgrensning

Museer har alltid drevet med utlånsvirksomhet som veldig ofte omfatter utlån til andre museers eller institusjoners utstillinger.³¹ Det som var Trondhjems kunstforening foretok mange deponeringer i tidsrommet 1950–1980.³² Verkene som er deponert til museet og som er deponert ut fra museet til andre institusjoner, er fra Kunstforeningens tid. Arkivmaterialet fra denne tiden er ikke organisert eller digitalisert, noe som gjør det krevende å sette seg inn i.³³ Derfor vil oppgaven besvare problematikken rundt et mer dagsaktuelt tema som Britannia-prosjektet fremhever. Her er det både etiske problemstillinger, utfordringer og muligheter knyttet til utlån av kunst. Med kravet om økt egeninntjening kan slike avtaler bli mer vanlig.

1.7 Oppbygging

Bacheloroppgaven har fire hovedkapitler. Som avslutning på innledningskapittelet tar jeg for meg en oppsummering av hospiteringsperioden min. Her forklarer jeg til slutt hvordan jeg kom frem til valgt problemstilling og tema. I kapittel 2 tar jeg for meg den historiske bakgrunnen. Historisk bakgrunn omhandler museets historie, samt litt om hvordan utlån og deponering har foregått både i eldre og nyere tid. Kapittel 3 handler om samarbeidet med Britannia Hotel og hva det går ut på. Her vil Trondheim kunstmuseum sin side av saken bli tatt opp. I kapittel 4 diskuteres etiske spørsmål, utfordringer ved samarbeidet, og muligheter et slikt samarbeid vil gi. Til slutt vil jeg sammenligne utlånsprosedyren hos Spectrum 5.0 med museumspraksisen hos Kunstmuseet. Siste kapittel er en avsluttende diskusjon som svarer på problemstillingen.

1.8 Hospiteringen

I midten av januar 2021 begynte jeg min hospitering ved Trondheim kunstmuseum. Her skulle jeg hospitere i fire uker. Etter et hyggelig første møte med forvalterne ved museet ble jeg tildelt en konkret museumsoppgave; jeg skulle lete etter mer informasjon om enkelte kunstnere. Det var hovedsakelig fødselsår, eventuelle dødsår, kunstnerens utdanning, stipender og reiser som var interessant. Dette gjaldt kunstnere som museet mottok kunstverk av fra 1990–1999. Jeg ble tildelt et Excelskjema med navn på kunstnere og kunstverkene som museet har i sin samling, og her skrev jeg inn det jeg fant av informasjon. Dette jobbet jeg

³¹ Regjeringen 2004, Utleie av kunst- og kulturgjenstander

³² Åse Fredrikson 26. februar 2021

³³ Åse Fredrikson 8. mars 2021

med på egenhånd på hjemmekontor, med unntak av mandager hvor vi møttes på museet for en ukentlig oppsummering.

Den fjerde og siste uken med hospitering fikk jeg tilgang til Primus: samlingsforvaltningssystemet til museer og andre institusjoner. Nå skulle jeg ta informasjonen jeg hadde funnet og limt inn i Excel og overføre den til hvert enkelt verk på Primus. Dette var også en konkret museumsoppgave, og starten på et stort arbeid innen samlingsforvaltning. Å lete etter spesifikk informasjon om en person er i mange tilfeller enkelt, men andre ganger svært vanskelig. Noen kolonner sto tomme da jeg leverte inn Excelskjemaet mitt, ettersom det ikke fantes noe informasjon å innhente. Andre problemer jeg møtte på var enkelte kolonner i Excel hvor verket var laget av flere kunstnere. Da er det knapt med plass til så mye informasjon om hver enkelt kunstner. Dette var kolonner jeg lot stå tomme da vi ikke hadde noen idé om hvordan vi skulle løse det.

På grunn av covid-19 ble det en litt annerledes hospitering enn jeg hadde sett for meg. Med hjemmekontor blir det begrenset hvor mye en får ut av hospiteringsperioden sin. Likevel fikk jeg konkrete arbeidsoppgaver og fikk være med på å gjøre en viktig jobb for museet. Samtidig fikk jeg en omvisning på museet og i magasinet i kjelleren, noe som var svært interessant. Jeg har fått innblikk i hvordan konservatoren på museet jobber, og jeg har fått høre om forvalternes tanker og meninger om samlingsforvaltning. Problematikken rundt plassmangel i magasinene var også interessant å høre om. Med andre ord er det ikke uproblematisk å inneha så mange verk som det Kunstmuseet har.

I forhold til problemstilling tenkte jeg lenge på om jeg kunne lage en ut ifra det arbeidet jeg holdt på med. Etter en stund kom jeg frem til at jeg syntes det var mer interessant å skulle sette seg inn i deponering og hvordan dette fungerer i praksis. Jeg tenkte at dette er et viktig tema å sette seg inn i og lære mer om ettersom det er dagsaktuelt og innebærer både fordeler og ulemper. Når en institusjon har en samling på flere tusen verk er det viktig å vite hva som går inn og ut av huset. I slutten av hospiteringsperioden fikk vi se noen grafiske kunstverker som var hentet ut fra Britannia Hotel. Verkene hadde tatt skade på grunn av en ujevn luftfuktighet i korridorene på hotellet. Dette førte til at jeg valgte å skrive om nettopp dette prosjektet.

2 Historisk bakgrunn

2.1 Kunstforeningen og Kunstmuseet

I 1997 opprettet staten den nye organisasjonen Trondheim kunstmuseum, en organisasjon som skulle ta over både samlingen og museumsbygningen til Trondhjems kunstforening.³⁴

Gjennom donasjoner, innkjøpsstøtte og egne innkjøp av verk har kunstsamlingen vokst svært fort. I perioden 1883–1923 bidro Trondhjems Brændevinssamlag med midler til innkjøp av en rekke verk, etter at formannen ved Kunstforeningen utarbeidet en ansøking om et bidrag til «Det faste galleri».³⁵ Etter dette, mellom 1968 og 2006 sørget Norsk Kulturråd for at det ble gjort innkjøp av samtidskunst. Eksempler på donasjoner er Eik-Nes sin donasjon og H. H. Bachkes gave i 1992. I tillegg har museet mottatt donasjoner fra Hanna Ryggen, Inger Sitter, Ole Sjølie, Astri Aasen og Håkon Bleken med mer.³⁶

Starten på selve samlingen og «Det faste galleri» begynte i 1867 da Kunstforeningen kjøpte deres første verk: *Norsk Juleskik* av Adolph Tideman.³⁷ Allerede under grunnleggelsen i 1845 hadde foreningen en idé og et ønske om «Det faste galleri», en permanent samling.³⁸ Før dette viste Kunstforeningen frem utstillinger på forskjellige steder i Trondheim; her kan Stiftsgården nevnes. I 1930 fikk Kunstforeningen sitt eget bygg like ved Nidaros domkirke. Det var dette bygget Trondheim kunstmuseum tok over i 1997. Kunstforeningen flyttet inn i nabobygget, den gamle bispeboligen. Noen år senere, i 2010, ble Trondheim kunstmuseum en del av Museene i Sør-Trøndelag AS (MiST).³⁹

2.2 Kortidslån og deponeringer

Ifølge Fredrikson er det for det meste ordinære kortidsutlån ut fra Trondheim kunstmuseum fra 1997 frem til i dag.⁴⁰ Kortidsutlån har som regel et definert tidsrom samt formål. Det var i perioden 1950–1980, før Trondheim kunstmuseum tok over for Trondhjems Kunstforening, at deponeringer var mest i bruk.⁴¹ I jubileumsboken *Trondhjems Kunstforening 1845–1945* skriver Grimelund og Flønes at Kunstforeningen lånte ut et bilde av Harald Sohlberg til en

³⁴ Trondheim kunstmuseum u.å.(a)

³⁵ Grimelund & Flønes 1955: 104

³⁶ Trondheim kunstmuseum u.å.(a)

³⁷ Trondheim kunstmuseum u.å.(a)

³⁸ Spjøtvold 2019

³⁹ Trondheim kunstmuseum u.å.(a)

⁴⁰ Åse Fredrikson 26. februar 2021

⁴¹ Åse Fredrikson 26. februar 2021

utstilling i München i 1902, men bildet ble ødelagt under en skipsbrann.⁴² Dette er ett eksempel på utlån som foregikk under Kunstforeningens tid. Et eksempel på en velvillig utlåner er Dr. Lysholm, en norsk lege, som i 1939 lånte ut rundt 120 blader av Edvard Munchs tresnitt og litografier. Dermed kunne Kunstforeningen åpne utstillingsrekken sin dette året.⁴³ I samme jubileumbok kan en også finne eksempel på utlån mellom to ulike museer. Nasjonalgalleriet lånte ut en samling av kobberstikk og raderinger laget av den tyske maleren Albrecht Dürer. Dette gikk til Kunstforeningens vårutstilling i 1943.⁴⁴

De ansatte i forvaltningsavdelingen ved Kunstmuseet finner fremdeles 20–30 år gamle deponeringsavtaler.⁴⁵ Akkurat nå står museet midt oppe i en prosess hvor de jobber med å gå gjennom museets deponeringer. Dette gjelder både deponeringer inn til museet og ut fra museet.⁴⁶ Målet med dette er å sortere ut alle gamle og utdaterte avtaler, for så å etablere nye, mer standardiserte kontrakter om deponeringer. Et mer langsiktig mål med dette er å kunne avvikle alle deponeringer for at verkene som oppbevares ved museet er i museets eie. Dette er et stort arbeid, og det er heller kanskje ikke mulig å få til, ifølge Jon-Arild Johansen ved Trondheim kunstmuseum.⁴⁷ Men som Anne Eriksen, professor i kulturhistorie, skriver i sin bok *Museum: En kulturhistorie* er det ikke noe som tilsier at museer skal bli ferdig med sin virksomhet og sitt arbeid, og avslutte den på et bestemt tidspunkt.⁴⁸

3 Britannia-prosjektet

3.1 Utlån av Heblergaven

Trondheim kunstmuseum mottok i 2011 en stor donasjon av Heblers grafikksamling etter hans bortgang. Donasjonen blir kalt *Heblergaven* og skulle bestå av 1199 grafiske verk gitt av Ulla Hebler. I etterkant har det vist seg at samlingen består av nærmere 1500 verk.⁴⁹ Gaven ble mottatt i en tid da museet tok imot en stor mengde andre gaver, og det krever mye tid og midler til alt fra fotografering til registrering i Primus. Dette er et kontinuerlig arbeid, og museet hadde allerede en stor samling på 4000 verk før de mottok Heblers samling.⁵⁰

⁴² Grimelund & Flønes 1955: 116

⁴³ Grimelund & Flønes 1955: 223

⁴⁴ Grimelund & Flønes 1955: 234

⁴⁵ Jon-Arild Johansen 24. mars 2021

⁴⁶ Jon-Arild Johansen 8. mars 2021

⁴⁷ Jon-Arild Johansen 8. mars 2021

⁴⁸ Eriksen 2009: 13

⁴⁹ Borgersen 2019a

⁵⁰ Borgersen 2019a

Hermann og Ulla Hebler bodde i Fredrikstad, men kommunen ville ikke finansiere et eget museum for Heblers samling. Samlingen ble donert til Trondheim kunstmuseum etter engasjement av Ove Stokstad, en norsk grafiker som ofte stilte ut kunst ved Heblers biennale.⁵¹ Dessuten var Stokstad i sin tid medlem av innkjøpskomiteen for grafikk hos Trondheim kunstmuseum.⁵² Ekteparet Hebler drev en internasjonal grafikkbiennale med kunstnere fra samtlige verdensdeler, og en lang rekke med imponerende kunstnere ble vist i Fredrikstad i løpet av 1970-årene.⁵³

Da Britannia Hotel åpnet dørene i 2019, var det inngått en samarbeidsavtale mellom hotellet og Trondheim kunstmuseum. Heblergaven skulle henge i korridorene på femstjernershotellet i Trondheim. Hotellet har vært gjennom en stor oppussing på tre år, og er nå et «ikonisk luksushotell».⁵⁴ Hvorfor det var akkurat Heblergaven som ble plukket ut til Britannia-prosjektet kan sies å være grunnet dets innhold av «internasjonal høy klasse», samtidig som det representerer Trondheim kunstmuseum svært godt. I en pressemelding forteller museumsdirektør Johan Börjesson at verkene «fører seg fint inn i Britannia Hotels ambisjon om å tilby det beste i alt».⁵⁵

Ettersom verkene skal henge i korridorene på hotellet er de blitt forsikret. Prisoverslagene er gjort av Blomqvist Kunsthandel. Malerikonservatoren ved Kunstmuseet, Ivonne Geisler, har stått for å ta vurderinger knyttet til lysømfintlighet, teknisk tilstand, og andre viktige behov.⁵⁶ I tilknytning med utvalget av verker har museet begynt å få oversikt over de 1500 verkene.⁵⁷ Ifølge Johan Börjesson, direktør ved Trondheim kunstmuseum, er dette «fine verk museet sjelden har anledning til å vise frem».⁵⁸ På grunn av donasjonens størrelse er det ikke sikkert gaven noen gang ville bli vist frem på selve museet.⁵⁹

Samarbeidsavtalen som er inngått mellom Kunstmuseet og Britannia Hotel åpner opp for spørsmål knyttet til museumsetikk, samfunnsforvaltning og museers egeninntjening.⁶⁰ Hovedårsaken til at avtalen har skapt debatt kan sies å være nettopp på grunn av at den er inngått mellom et offentlig museum og en kommersiell aktør som Britannia er. Vanligvis, og

⁵¹ Aune 2019

⁵² Wikipedia 2021

⁵³ Borgersen 2019a

⁵⁴ Toftaker & Sae-Khow 2019

⁵⁵ Mynewsdesk 2019

⁵⁶ Borgersen 2019a

⁵⁷ Borgersen 2019a

⁵⁸ Mynewsdesk 2019

⁵⁹ Jon-Arild Johansen 24. mars 2021

⁶⁰ Borgersen 2019b

ganske ofte, avslås forespørsler fra det private næringsliv hos de fleste norske museer.⁶¹ Johan Börjesson ser på samarbeidet som «en naturlig forlengelse av museets formidlingsoppdrag» og kaller det et «unikt samarbeidsprosjekt».⁶² På mange måter har Britannia Hotel blitt et utstillingslokale for verdenskjent kunst. Trondheim kunstmuseum mottar et årlig långebyr fra Britannia Hotel, basert på verkens samlede verdi (se vedlegg 1). Dermed har museet funnet en måte å drive egeninntjening på. Liv Ramskjær, generalsekretæren i museumsforbundet, skriver i en epost til Borgersen at med økte krav til inntjening og offentlig-privat samarbeid så vil museer og andre institusjoner jakte på nye forretningsområder. Dette vil blant annet utfordre ICOMs museumsetiske regelverk på ulike måter.⁶³

3.2 Interessekonflikt og etiske utfordringer

I 2019, etter samarbeidet ble kjent i media, foregikk det en debatt hos nettsiden Art Scene Trondheim.⁶⁴ Deltakere i debatten er en usignert forfatter, Gustav Svihus Borgersen og Johan Börjesson. Borgersen er en norsk kunsthistoriker og er fast skribent for Art Scene Trondheim. Som sagt er Johan Börjesson museumsdirektør ved Trondheim kunstmuseum. Borgersen skrev først kommentarene «Museets Heblergave inntar korridorene i nye Britannia Hotel» den 27. mars i 2019 og deretter «Etske utfordringer i samarbeid mellom museum og hotell» den 15. april samme år. Börjesson svarte på artiklene med sin kommentar «La oss diskutere de riktige sakene» 14. mai like etter. Til slutt skrev den usignerte forfatteren kommentaren «Riktig eller viktig?» dagen etterpå, og det kan se ut til at forfatteren er nettsiden selv.⁶⁵

Det hele begynte da Gustav Svihus Borgersen skrev sin første artikkel om samarbeidet, etter å ha fått vite om samarbeidsdiskusjonene med Britannia Hotel før selve avtalen var på plass.⁶⁶ Borgersen stilte en rekke spørsmål ved samarbeidet, blant annet hva som skjer med en museumssamlings betydning og verdi når den «går fra det offentlige til det private rom».⁶⁷ I tillegg mente Borgersen at det er «oppsiktsvekkende» at et offentlig museum skal bidra til å bygge opp renommeet til en privat og kommersiell aktør som Britannia Hotel.⁶⁸ Det ble også reist oppmerksomhet rundt hotelldirektøren Mikael Forselius ettersom han selv sitter i styret

⁶¹ Borgersen 2019b

⁶² Börjesson 2019

⁶³ Borgersen 2019b

⁶⁴ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

⁶⁵ Artscenetrondheim 2019

⁶⁶ Borgersen 2019a

⁶⁷ Borgersen 2019a

⁶⁸ Borgersen 2019b

for MiST.⁶⁹ Borgersen skrev videre at det private næringslivet forsyner seg av en offentlig kunstsamling, «med museets velsignelse».⁷⁰

Om kritikken skrev Börjesson at den var «relevant, verdt å diskutere og velkommen».⁷¹ Britannia Hotel er, skrev han videre, forpliktet til å møte Kunstmuseets krav til sikkerhet, forsikring, lys, og luftfuktighet. Hotellet skal dekke bekostninger knyttet til innramminger, i tillegg til å betale for museets arbeidstid knyttet til konservering, utvalg, og verdivurdering. Börjesson skrev i sitt svar at «å påstå at Britannia Hotel forsyner seg av kunstsamlingen» ikke er rettferdig overfor slike kommersielt funderte, strenge og museumsfaglige krav som stilles i avtalen.⁷²

Det oppstod en lang diskusjon angående hotelldirektøren Mikael Forselius da det ble kjent at han selv sitter i styret for MiST. Her trekkes punkt 2.26 i ICOMs museumsetiske regelverk inn i diskusjonen: «Museets ansatte, styret, deres familiemedlemmer eller andre med nær tilknytning, skal aldri tillates å overta gjenstander fra museumssamlingen, selv midlertidig, for personlig bruk».⁷³ Avtalen er inngått mellom Britannia Hotel AS og Museene i Sør-Trøndelag (MiST) / Trondheim Kunstmuseum (se vedlegg 1). Ifølge Nina Refseth, administrerende direktør hos MiST, som intervjues av Borgersen over epost, er det ikke i dette tilfellet at Forselius eller Britannia Hotel har noen økonomisk gevinst ved dette samarbeidet.⁷⁴ Videre mener hun at det heller ikke er snakk om personlig bruk av samlingen fra Forselius' side.⁷⁵

Börjesson skrev i sitt svar at det eneste formålet med Borgersens kommentar virket å være å «mistenkeligjøre», ettersom det ikke var snakk om hverken «personlig bruk» eller «å overta gjenstander fra museumssamlingen».⁷⁶ Det er ikke overraskende at det blir stilt slike spørsmål, ettersom det er en relevant problematikk innenfor både museumsetikk og økonomi. Gjennom egne refleksjoner tenker jeg at det ville være et større problem dersom det faktisk var snakk om økonomisk gevinst. Börjesson mente derimot det har vært en fordel at Forselius sitter i styret, fordi han derfor er innforstått med museumsfaglige spørsmål knyttet til

⁶⁹ Borgersen 2019b

⁷⁰ Borgersen 2019b

⁷¹ Börjesson 2019

⁷² Börjesson 2019

⁷³ Norskicom u.å., ICOMs museumsetiske regelverk

⁷⁴ Borgersen 2019b

⁷⁵ Borgersen 2019b

⁷⁶ Börjesson 2019

formidling og konservering.⁷⁷ Ifølge Börjesson har Forselius akseptert de museale aspektene i avtalen, som om de var forutsetninger.⁷⁸

En annen problematikk som Borgersen trakk frem i en av sine artikler var at avtalen setter Kunstmuseet i en konkurransesituasjon.⁷⁹ Her argumenterer han for at museet går inn på et marked som hører til enkeltkunstnere, kunstkonsulenter og private gallerister.⁸⁰ Ifølge Börjesson har ikke Trondheim kunstmuseum i dette tilfellet «tatt» dette oppdraget fra noen andre.⁸¹ Med det økte kravet om museers egeninntjening mener jeg at en kan argumentere for at museer er nødt til å tenke utenfor boksen og kanskje finne nye formidlingsmetoder. På denne måten er det ikke usannsynlig at private gallerister, kunstnere og konsulenter vil føle på konkurranse. Som nevnt ovenfor var ikke dette oppdraget tatt fra noen andre, likevel mente den usignerte forfatteren hos Art Scene at «her burde man ha undersøkt og forhørt seg med private aktører om denne typen avtale vil kunne undergrave kunstmarkedet».⁸²

Samarbeidsavtalen sier at Heblergaven skal henge i korridorer og publikumsarealer (se 2.1 i vedlegg 1). I mars i 2021 hentet museet tilbake verkene som hang i korridoren på hotellet, fordi luftfuktigheten hadde utsatt de grafiske bildene for noe skade. De måtte dermed tas tilbake til museet for at konservatoren, Ivonne Geisler, kunne kartlegge skadeomfanget.⁸³ Når dette arbeidet er gjort, skal verkene tilbake til hotellet. På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at Britannia Hotel ikke har oppfylt sin del av avtalen, hvor det stilles krav om luftfuktighet. Grafiske verk tåler heller ikke en konstant sterk belysning.⁸⁴ Etersom verkene i korridorene har tatt skade, kan det tenkes at en korridor ikke er det enkleste stedet å ha kontroll over fuktighet og lys. Her kan man gjenstille Borgersens spørsmål om samlingens betydning og verdi når den går til det private rom. Dersom verkene forble i museumsmagasinet, kan det tenkes at de ikke ville blitt utsatt for slik skade som de har blitt i korridorene hos Britannia Hotel.

Johan Börjesson fortalte i sin pressemelding at det var planer om å tilby omvisninger på hotellet, der Trondheim kunstmuseum skulle bidra med sin kunnskap.⁸⁵ Dette har imidlertid ikke blitt noe ut av. I kontrakten står det skrevet at Trondheim kunstmuseum skal tilby

⁷⁷ Börjesson 2019

⁷⁸ Börjesson 2019

⁷⁹ Borgersen 2019b

⁸⁰ Borgersen 2019b

⁸¹ Börjesson 2019

⁸² Artscenetondheim 2019

⁸³ Jon-Arild Johansen 8. februar 2021

⁸⁴ Borgersen 2019a

⁸⁵ Mynewsdesk 2019

omvisninger dersom Britannia ønsker det (se 4.1.3 i vedlegg 1). Ifølge Johansen skulle hotellet la hvem som helst, ikke bare hotellets gjester, få komme inn i korridorene for å se på de grafiske verkene. Likevel fikk ikke folk utenom hotellets gjester komme inn, før de ble stoppet av de ansatte på hotellet.⁸⁶ Med andre ord hadde ikke de ansatte i resepsjonen fått vite at personer som ikke var gjester kunne få komme inn i korridorene.⁸⁷

I Börjessons pressemelding forteller han om Håkon Blekens samarbeid med Britannia Hotel.⁸⁸ Da hadde hotellet «kunstnervin» med etikker av hans grafiske trykk.⁸⁹ Fra ett synspunkt har Kunstmuseet fått sjansen til å vise frem «unike verk de sjelden får vist frem», men samtidig har kanskje ikke verkene fått den oppmerksomheten som var forventet.

3.3 Muligheter ved samarbeidet

Heblergaven er som nevnt i kapittel 3.1 en samling av «fine verk museet sjeldent har anledning til å vise frem». Samarbeidets formål er å «forsterke Britannias kulturelle profil», samtidig som det skal «profilere kunstmuseet» (se vedlegg 1). Med en samarbeidsavtale som denne vil publikum få se en samling som kanskje aldri ville blitt utstilt dersom avtalen aldri ble inngått. Samarbeidet gir museet mulighet til å vise frem Heblergaven i et større utvalg og over lengre tid enn det som ville vært mulig på museet.⁹⁰

Trondheim kunstmuseums visjon lyder slik:

Trondheim kunstmuseum har til formål å skape interesse for og øke kunnskap om billedkunst og andre visuelle uttrykksformer. Dette søkes oppnådd ved ervervelse, bevaring, vitenskapelig forskning og formidling, herunder utstilling av billedkunst og ved avtale med Museene i Sør-Trøndelag AS (MiST).⁹¹

I debatten i 2019 hevdet Börjesson at museets formål og bidrag er et allmenntilgjengelig formål, i den forstand at det kan styrke privatpersoner og andre som jobber med kunst.⁹² Her argumenterte han for at museet skal være «et dokumentasjons- og kompetansesenter for regionen, så langt det er mulig å søke og fange opp vesentlige nasjonale og internasjonale

⁸⁶ Jon-Arild Johansen 24. mars 2021

⁸⁷ Jon-Arild Johansen 24. mars 2021

⁸⁸ Mynewsdesk 2019

⁸⁹ Mynewsdesk 2019

⁹⁰ Börjesson 2019

⁹¹ Trondheim kunstmuseum u.å.(b)

⁹² Börjesson 2019

strømninger».⁹³ Videre mente han at gjennom eksponering av grafikk i verdensklasse kan museet utvide interessen for god kunst.⁹⁴ Dette kan igjen styrke bildet av Trondheim, en by preget av kunstnerisk mangfold og god kunst. Börjesson mente at dersom dette er tilfellet, vil det være bra for alle.⁹⁵

Formidling og omvisning, som i hovedsak skulle foregå på hotellet, kunne bidratt til å «drive konkurransen opp» med kunnskap og kvalitet til kunstlivet i Trondheim.⁹⁶ Börjesson hevder at dette også vil være bra i lengden.⁹⁷ For at dette skal skje må for øvrig partene arrangere de omtalte omvisningene. Det kan argumenteres for at det kan være vanskelig å arrangere slikt nå, med tanke på omstendighetene rundt covid-19. Avtalen varer til 2023 med mulighet for å fornyes. Med andre ord kan det tenkes at det vil bli mulig å fortsette med formidlingsdelen rundt avtalen i senere tid, dersom partene ønsker det. Her mener jeg det vil være rom for mer formidling så fort det er mulig å gjennomføre. Likevel har Trondheim kunstmuseum tjent på samarbeidet, i form av et årlig långebyr fra Britannia Hotel.

Museumsdirektør Börjesson ser på samarbeidet med Britannia som en «naturlig forlengelse av museets formidlingsoppdrag».⁹⁸ Dette begrunner han med at museet får mulighet for å vise en stor og viktig del av deres samling, som kanskje aldri ville blitt vist på museet. Dersom verkene noen gang ville blitt vist på museet, er det snakk om kun et fåtall av dem.⁹⁹ Her mener jeg det kan argumenteres for at det er et viktig samarbeid som vil gi museet gode muligheter når det gjelder formidling. Dette vil igjen styrke Trondheim kunstmuseums visjon om å skape interesse og økt kunnskap om billedkunst og andre visuelle uttrykksformer. Ifølge Börjesson er det viktig at «flere får ta del i Kunstmuseets store samling».¹⁰⁰

3.4 Trondheim kunstmuseum og Spectrum 5.0

Prosedyrene i Spectrum 5.0 gjelder alle typer museer og andre organisasjoner med museumslignende gjenstander.¹⁰¹ Samtidig finnes det ikke én konkret metode for å følge prosedyrene. Museene kan legge til rette og tilpasse prosedyrene etter deres egne behov.¹⁰²

⁹³ Börjesson 2019

⁹⁴ Börjesson 2019

⁹⁵ Börjesson 2019

⁹⁶ Börjesson 2019

⁹⁷ Börjesson 2019

⁹⁸ Börjesson 2019

⁹⁹ Börjesson 2019

¹⁰⁰ Börjesson 2019

¹⁰¹ Spectrum 5.0 2020a

¹⁰² Spectrum 5.0 2020a

For øvrig må museene fylle minstekravene for å kunne følge Spectrumstandarden. Som tidligere nevnt i kapittel 1 arbeider museer i Norge for å innføre standarden til sine institusjoner, noe som også Trondheim kunstmuseum ser på som et langsiktig mål.¹⁰³ Diskusjonene som museet har hatt under arbeide med utlån følger de samme linjene som i utlånsprosedyren, selv om de ikke har fulgt denne til punkt og prikke.¹⁰⁴ Ifølge Jon-Arild Johansen er det et stort arbeid å implementere standarden inn i museet, og det vil ta tid.¹⁰⁵ Spectrumstandarden er, ifølge Johansen, skrevet for en «i-beste-tilfelle-virkelighet».¹⁰⁶ For museer med begrensete ansatte eller små museumssamlinger, kan det å strebe etter en slik standard være litt som å «skyte spurv med kanoner».¹⁰⁷ Det er krevende å oppfylle alle minstekravene når et museum har begrensede ressurser. Videre mener Johansen at det er de færreste, mindre museene i Norge som klarer å oppnå å følge standarden fullt ut. Likevel er Spectrum 5.0 et ideal som Trondheim kunstmuseum strekker seg mot.¹⁰⁸ Sett under ett kan man stille spørsmål ved Spectrum 5.0 sin påstand om at prosedyrene er for *alle*, ettersom det kan være krevende å følge standarden. Standarden er ment for å bidra til en felles forståelse i museumssektoren (se kapittel 1.5), og når de færreste museene i Norge følger standarden fullt ut mener jeg det kan ses på som vemodig.

4 Avsluttende diskusjon

Museers krav om egeninntjening åpner for en ny museumspraksis, noe som er svært synlig ved Britannia-prosjektet. Samarbeidet mellom Trondheim kunstmuseum og Britannia Hotel kan være med på å åpne nye dører for andre institusjoner og virksomheter. Det kan være med på å styrke en ny museumspraksis, og det er ikke usannsynlig at Norge vil se flere slike samarbeid etter at denne døren er åpnet. En potensiell mulighet kan være at dette vil hjelpe til med videre forskning ettersom det er gjort nye erfaringer – både innenfor det offentlige museum og en mer privat, kommersiell aktør. Det er i senere tid gjort rede for hva som fungerer og hva som må gjøres bedre. I tillegg er det reist spørsmål ved det etiske og

¹⁰³ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

¹⁰⁴ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

¹⁰⁵ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

¹⁰⁶ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

¹⁰⁷ Jon-Arild Johansen 22. april 2021

¹⁰⁸ Jon-Arild Johansen 8. mars 2021

museumsfaglige, noe som kan være med videre til andre avtaler. Viktige spørsmål *må* stilles, diskuteres og tas i betraktning når det er snakk om verdifulle, historiske kunstverk.

Samarbeidsavtaler mellom det offentlige og kommersielle private aktører byr på både etiske spørsmål og utfordringer. I dette tilfellet kan det virke som utfordringene veier mer enn de positive mulighetene, sett fra Kunstmuseets perspektiv. Det er tydelig at samarbeidet fra 2019 frem til i dag ikke har gått helt som planlagt.

Hvilke muligheter og utfordringer har Trondheim kunstmuseum møtt i sitt samarbeid med Britannia Hotel fra 2019 frem til i dag? Gjennom mine egne funn kan det sies at Britannia Hotel ikke har inngått sitt krav om å kontrollere luftfuktigheten optimalt, publikum utenfor hotellet har ikke fått tilgang til korridorene, det er ikke blitt utført omvisninger av de ansatte ved Kunstmuseet, og museet har heller ikke fått den reklamen som de så for seg ville komme med en slik avtale. Samtidig har Art Scene Trondheim stilt spørsmål ved de etiske aspektene ved et samarbeid som dette. Dette førte til en debatt mellom Svihus Borgersen, Börjesson og nettsiden Art Scene Trondheim. Debatten kan bli sett på som viktig ettersom den forklarer og diskuterer de aktuelle spørsmålene i oppgaven min. Gjennom samtaler med samlingsforvalter Johansen fikk jeg mer forståelse for diskusjonen som foregikk, noe som førte til at jeg fikk stilt de viktige spørsmålene ved samarbeidsavtalen.

Mulighetene ved en samarbeidsavtale som denne kan ses på som uvanlige. Å stille ut Heblergaven innenfor det kommersielle vil sette verkene i et mer synlig lys for publikum. Grafiske verker som kanskje aldri ville kommet seg ut av museumsmagasinet henger nå på veggene i korridorene på det eksklusive femstjernershotellet. Hotellgjester som forventer det *beste av det beste* får også nyte kunst av høyeste klasse. Etersom kunsten er hentet ut av Trondheim kunstmuseum, vil dette være god reklame for museet. Det som derimot ikke er god reklame for Kunstmuseet er at de inngår et så uvanlig samarbeid med sine verdifulle grafikkverker, uten at den brede befolkningen i Trondheim får innsyn i kunsten. Det er fortsatt et par år igjen av samarbeidet, med mulig fornyelse, og en kan ikke se bort ifra at formidlingen i form av omvisninger vil skje innen de neste årene. Videre kan det bli mulighet for andre å komme inn på hotellet for å se kunstverkene, ikke bare hotellets gjester. Som jeg ser er det kanskje først da Kunstmuseet vil få full utnytte av dette samarbeidet.

Spectrum 5.0 forholder seg ikke til noen form for deponeringsprosedyrer, kun prosedyrer for utlån. Samtidig er det ingen klare grenser på deponering og utlån, og begrepene går litt inn i hverandre. Britannia-prosjektet er som tidligere nevnt mer et utlån enn et deponering, med

andre ord vil prosedyren for utlån i dette tilfellet fungere. Her var det viktig å bruke samlingsforvalterne ved Kunstmuseet for å bruke riktig begreper slik at det ikke ble feil ordlyd.

Hvordan fungerer denne museumspraksisen sammenlignet med prosedyrene i Spectrum 5.0 for hvordan deponering bør gjennomføres? Selv om museet ikke har fulgt prosedyren pertentlig, er det de samme spørsmålene som er diskutert. Dette kan støttes ettersom det ikke finnes noen konkret metode å strekke seg etter for å følge prosedyren. Et museum kan legge til rette for å følge Spectrum 5.0 så godt som mulig.

Policyen for utlån av objekter, som nevnes i kapittel 1.4, stiller en rekke spørsmål. I dette tilfellet kan følgende spørsmålene fra policyen diskuteres:

- Hvorfor ønsker museet å låne ut objekter?
- Av hvilke grunner kan en forespørsel om lån avslås?
- Hva er museets vilkår for utlån av objekter?

Gjennom mine egne funn er det høyst sannsynlig at museet ønsket å låne ut verker til Britannia Hotel fordi det var en anledning til å sette den unike Heblergaven i lys. En annen grunn mener jeg kan være at museet så for seg den gode reklamen en kunne få av dette samarbeidet. Her kan det også nevnes at utlån av objekter er en viktig måte å gjøre en utstilling tilgjengelig på, ifølge Latham og Simmons i *Foundations of Museum Studies*.¹⁰⁹ En kan argumentere for at det er akkurat det dette samarbeidet utgjør: Heblergaven blir tilgjengelig.

Forespørselen fra Britannia Hotel kunne blitt avslått ettersom grafikkverkene er sensitive for både lys og fukt, og det ville vært tryggere å ha dem i magasinet hvor klimaet er optimalt for slike verk. Som tidligere nevnt i kapittel 3.1. avslås forespørsler fra det private næringsliv hos de fleste norske museer. Fra ett synspunkt ville kanskje ikke museet godtatt forespørselen dersom Britannia Hotel hadde konkrete ønsker til verk. I kontrakten står det skrevet at «Trondheim kunstmuseum vil sørge for et representativt utvalg av kunst», samtidig som partene skulle være enige om hvilke verk som skulle vises (se 2.2 i vedlegg 1).

Når det kommer til vilkår for utlån, ble det stilt en rekke krav til Britannia Hotel. Lysstyrke, sikkerhet og luftfuktighet skulle tilpasses etter museets krav (se 2.1 i vedlegg 1). Det er dermed sannsynlig at avtalen skulle blitt avslått dersom museet ikke så for seg at hotellet

¹⁰⁹ Latham & Simmons 2014: 58

kunne oppnå kravene som var stilt. Kravene for klimaet på hotellet var også vilkår for utlånet. Videre stilles det en rekke vilkår om at hotellet skal dekke kostnader for frakt, innramming, og vedlikehold (se vedlegg 1). Vilrårene kan ses på som nødvendige for at grafikkverkene ikke skal ta skade, noe de likevel gjorde etter en stund. Gjennom mine egne funn kan det tenkes at det må stilles nye eller strengere krav til klima for å unngå at dette gjentar seg.

Trondheim kunstmuseum jobber for å nå idealet hos Spectrum 5.0, noe som kan tenkes å være vanskelig – men ikke umulig. Ifølge Johansen er det et langsiktig mål. Dermed kan Spectrum 5.0 være implementert i Kunstmuseet en dag i fremtiden. Formålet med å følge en standard som Spectrum 5.0 er for å bygge forståelse på tvers av museale institusjoner. Dette innebærer at institusjonene må ha implementert standarden, nettopp for å få den felles forståelsen. Jeg spurte Johansen om han så noen åpenbare problemer ved å følge Spectrumstandarden, hvor han svarte at han ikke så noen problemer med å følge den.

Etter å ha vært på museet, snakket med samlingsforvalterne og i senere tid utvekslet eposter har jeg fått inntrykk av at det er andre policyer som blir fulgt i forbindelse med utlånsarbeid. Gode avgjørelser blir tatt etter nøye gjennomtenking av de ansatte ved museet. Spectrum 5.0 er ikke implementert ved Trondheim kunstmuseum, men det betyr ikke at det ikke arbeides etter både etiske og museumsfaglige retningslinjer. Imidlertid kan mine studier av utlånsprosedyren i Spectrum 5.0 ses på som relevant for å forstå hva idealet for et museum er, og hvordan de arbeider mot dette. Disse studiene var også viktig for å forstå hvilke viktige punkter som bør følges i en museumspraksis.

Litteratur

- Bäckström, M. (2016). *Att bygga innehåll med utställningar. Utställningsproduktion som forskningsprocess*. Lund: Nordic Academic Press.
- Eriksen, A. (2009). *Museum. En kulturhistorie*. Oslo: Pax Forlag.
- Grimelund, J. J. & Flønes, O. (1955). *Trondhjems Kunstforening 1845-1945*. Trondheim: F. Bruns Bokhandels Forlag.
- Latham, K. F. & Simmons, J. E. (2014). *Foundations of Museum Studies. Evolving Systems of Knowledge*. Englewood: ABC-CLIO.

Nettkilder

- Aune, P. J. (2019, 29. mars). *Britannia skal by på kunst i verdensklasse*. Trondheim24. <https://trondheim24.no/reportasjen/britannia-skal-by-kunst-i-verdensklasse/>
- Artscenetronheim. (2019, 15. mai). *Riktig eller viktig?* Artscenetronheim. <https://artscene.no/2019/05/14/riktig-eller-viktig/>
- Bie-Larsen, B. (2016, 13. september). *SPECTRUM på norsk*. Kulturrådet. <https://www.kulturradet.no/museumsutvikling/vis-artikkel/-/spectrum-pa-norsk>
- Borgersen, G. S. (2019a, 27. mars). *Museets Heblergave inntar korridorene i nye Britannia Hotel*. Artscenetronheim. <https://artscene.no/2019/04/08/museets-heblergave-inntar-korridorene-i-nye-britannia-hotel/>
- Borgersen, G. S. (2019b, 15. april). *Etiske utfordringer i samarbeid mellom museum og hotell*. Artscenetronheim. <https://artscene.no/2019/04/15/etiske-utfordringer-i-samarbeidet-mellom-museum-og-hotell/>
- Brækhus, S. & Anderssen, H. B. (2019, 8. juli). *Deponering*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/deponering>
- Börjesson, J. (2019, 14. mai). *La oss diskutere de riktige sakene*. Artscenetronheim. <https://artscene.no/2019/05/14/la-oss-diskutere-de-riktige-sakene/>
- Collectiontrust. (2020a). *Spectrum 5.0. Introduksjon*. Collectiontrust <https://collectiontrust.org.uk/spectrum/spectrum-5/?tr=no>

Collectiontrust. (2020b). *Spectrum 5.0 Utlån – Standarden*. Collectiontrust
<https://collectiontrust.org.uk/resource/loans-out-lending-objects-the-spectrum-standard/?tr=no>

Fredrikson, Å. (u.å.) *Deponering og langtidslån*. Samlingsnett. Hentet 26.02.2021
<https://samlingsnett.no/samlingsutvikling/deponering-og-langtidslan>

International Council of Museums Norway. (u.å.) *Det etiske regelverket*. Hentet 26.04.2021
<http://norskicom.no/det-etiske-regleverk/>

Lund, G. K. (2017). *Profesjonalisering og enhetlig praksis: Om standarder i museers samlingsforvaltning*. [Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet].
https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2455311/guro_koksvik_lund_master.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mynewsdesk. (2019, 29. mars). *Samarbeid mellom Trondheim kunstmuseum og Britannia Hotel*. Mynewsdesk.com/no.
<https://www.mynewsdesk.com/no/trondheimkunstmuseum/news/samarbeid-mellom-trondheim-kunstmuseum-og-britannia-hotel-363779>

Regjeringen. (2004, 1. desember). *Utleie av kunst- og kulturgjenstander*. Regjeringen.no.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kkd/hdk/2007/0003/ddd/pdfv/304465-notat_utleie_kunstgjenstander.pdf

Spjøtvold, M. (2019, 5. september). *Kunst og fyll til folket*. Idunn.no.
https://www.idunn.no/norsk_museumstidsskrift/2019/01/kunst_og_fyll_til_folket

Samplingsnett. (u.å.) *SPECTRUM*. Samplingsnett. Hentet 27.02.2021
<https://samlingsnett.no/spectrum>

Toftaker, J. & Sae-Khow, N. (2019, 31. mars). *Har bladd opp over en milliard for å pusse opp ikonisk luksushotell*. Nrk.
https://www.nrk.no/trondelag/na-apner-hotellet-britannia-_har-kostet-over-en-milliard-a-renovere-1.14497460

Trondheim kunstmuseum. (u.å.,b) *Visjon*. Trondheim kunstmuseum. Hentet 27.04.2021
<https://trondheimkunstmuseum.no/om-museet/visjon-trondheim-kunstmuseum>

Trondheim kunstmuseum. (u.å.,a). *Museets historie*. Trondheim kunstmuseum. Hentet 26.02.2021

<https://trondheimkunstmuseum.no/museumshistorikk>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.). *Intervjuteknikk*. Udir. Hentet 06.05.2021

<https://www.udir.no/globalassets/filer/regelverk/metodehaandbok/veileder-intervjuteknikk.pdf>

Wikipedia. (2021, 27. mars). *Ove Stokstad*. Wikipedia.

https://no.wikipedia.org/wiki/Ove_Stokstad

